

Lördagen den 25 Februari.

Kl. 10 f. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 18 och protokollsutdrag för den 23 i denna månad.

§ 2.

Upplästes och lades derefter till handlingarne följande protokoll:

Protokoll vid sammanträde med de ledamöter af Riksdagens Andra Kammare, hvilka blifvit utsedde att, jemte Herr Talmannen, tillsätta Kammarens betjening, hållet den 23 Februari 1871.

S. D. Uti ingifven skrift, som nu upplästes, hade vice Häradshöfdingen A. H. Biörklund, jemte anmälan det han erhållit nådigt förordnande att såsom adjungerad ledamot biträda Kongl. Kammar-rätten, af sådan anledning begärt entledigande från sin anställning såsom Notarie hos Kammaren. Denna ansökning bifölls; och funno Herr Talmannen och Herrar Deputerade, efter inhemtande af Sekreterarens mening, skäligt att till Notarie i Biörklunds ställe förordna Kanslisten hos Kammaren, Filosofie Doktor W. Sturzen-Becker, samt, i ledigheten efter den sistnämnde, till Kanslist antaga extra ordinarie Kammar-skriffvaren A. de Frese; gällande för nu antagna tjänstemän enahanda tjänstgöringsvilkor som vid Riksdagens början för den öfriga kanslipersonalen bestämdes.

Som ofvan
H. Husberg.

§ 3.

Företogos val af tjugofyra valmän för att utse Riksdagens Justitieombudsman och hans efterträdare; äfvensom af sex suppleanter för dessa valmän; och befunnos, efter valförrättningarnes slut, hafva blifvit utsedde till

Valmän:

Herr <i>Hans Andersson</i>	med 134 röster
„ <i>C. G. Berg</i>	„ 134 „

Herr	<i>C. G. Kruse</i>	med	134	röster	
”	<i>Friherre C. Tamm</i>	”	134	”	
”	<i>A. Adlersparre</i>	”	93	”	
”	<i>A. P. Andersson</i>	”	93	”	
”	<i>Andreas Andersson</i>	”	93	”	
”	<i>C. F. Appeltofft</i>	”	93	”	
”	<i>G. Bjerkander</i>	”	93	”	
”	<i>J. G. Brolin</i>	”	93	”	
”	<i>J. Englander</i>	”	93	”	
”	<i>T. Ekenstam</i>	”	93	”	
”	<i>J. F. Edström</i>	”	93	”	
”	<i>H. B. A. Hansson</i>	”	93	”	
”	<i>D. Isaksson</i>	”	93	”	
”	<i>P. Jonsson i Teg</i>	”	93	”	
”	<i>P. M. Johansson</i>	”	93	”	
”	<i>C. A. V. Kallstenius</i>	”	93	”	
”	<i>P. Lithner</i>	”	93	”	
”	<i>Sv. Magnusson</i>	”	93	”	
”	<i>Anders Persson i Mörarp</i>	”	93	”	
”	<i>C. H. Rundgren</i>	”	93	”	
”	<i>P. Östman</i>	”	93	”	och
”	<i>L. Öhlin</i>	”	93	”	

Suppleanter:

Herr	<i>C. J. Grafström</i>	med	71	röster	
”	<i>C. E. Hjelm</i>	”	71	”	
”	<i>B. Stenbäck</i>	”	70	”	
”	<i>K. Assarsson</i>	”	70	”	
”	<i>O. Olsson i Mosstakan</i>	”	70	”	och
”	<i>B. Benjaminsson</i>	”	70	”	

Mellan de suppleanter, som erhållit lika röstetal, anställdes lottning, och blef dervid ordningen sådan den här ofvan finnes angifven.

§ 4.

Föredrogs Herr Anders Johanssons motion N:o 190, om vissa ändringar i de genom Kongl. Maj:ts nådiga proposition N:o 21 föreslagna grunder för aflöning af lärare vid folkskolor och småskolor.

Herr Åke Andersson: Vid denna motion kunde jag hafva åtskilliga anmärkningar att göra. Jag har tagit kännedom om den, medan den legat på bordet, men anser mig icke behöfva spilla många ord på densamma, enär sannolikt Stats-Utskottet icke lär komma att lemna en särdeles uppmuntran, alldenstund den rörer just sjelfva grunden för Kongl. Maj:ts i ämnet framställda förslag och sålunda står i rak strid med Utskottets samt båda Kamrarnes beslut vid sista Riksdagen. Det skulle dessutom se bra eget ut, om, sedan Kamrarne beslutit en skrivelse i ämnet till Kongl. Maj:t, och Kongl. Maj:t gått Riksdagen till

mötes samt afgifvit ett förslag, hvilket grundar sig just på det af Utskottet föreslagna och af Kamrarna fattade beslut, vi nu redan skulle gifva oss till att söka uppriva detta beslut, hvilket blefve följden af ett bifall till motionen. Jag tror mig icke behöfva vara vidlyftigare, emedan jag är öfvertygad, att motionen icke skall till någon åtgärd föranleda.

Herr Anders Johansson: Jag vill visst icke säga att mitt förslag är det ändamålsenligaste, men då så genomgripande ändringar blifvit föreslagna i Kongl. Maj:ts nädiga proposition, så har jag icke ansett det kunna skada, att flera förslag i ämnet framläggas till Stats-Utskottets och Riksdagens behandling, med anledning hvaraf jag vågar vördsamast hemställa att motionen måtte remitteras till Stats-Utskottet för att i sammanhang med Kongl. Maj:ts proposition behandlas.

Vidare anfördes ej. Motionen hänvisades till Stats-Utskottet, dit dessa yttranden skulle medfölja.

§ 5.

Föredrogs och bifölls Bevillnings-Utskottets Betänkande N:o 1, i anledning af väckta motioner om dels ändring i vissa delar, dels allmän revision af Kongl. Förordningen den 20 Juli 1861 angående mantals- och skattskrifningars förrättande.

§ 6.

Föredrogs Andra Kammarens Tredje Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 1 (i samlingen N:o 4) rörande en af Herr Anders Fredrik Pettersson från Malmöhus län väckt motion N:o 175, angående ändring i stadgandena rörande försäljning af vin.

Med godkännande af Utskottets åtgärd att återlemna den ifrågavarande motionen, beslöt Kammaren att hänvisa densamma till Bevillnings-Utskottets handläggning.

§ 7.

Vid föredragning af Andra Kammarens Första Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 1 (i samlingen N:o 5), rörande en af Herr R. Ehrenborg väckt motion (N:o 6), om förändrad lydelse af 14 § i Arbetsordningen för Riksdagens Andra Kammare, anförde

Herr Ehrenborg: Vid detta obetydliga ärende ber jag att få uttrycka min tacksamhet till Utskottet, därför att detsamma tagit motionen helt enkelt för hvad den är, nemligen en önskan i all menlöshet att få afhjelpat en kännbar olägenhet, och alldeles icke, såsom jag hört att åtskilliga ledamöter uppfattat den, såsom ett försök till några demagogiska tillställningar med folktribuner m. m. Då Utskottet bemödat sig att finna någon utväg för att afhjelpa dessa olägenheter, men i anseende till det

det inskränkta utrymmet icke lyckats deri, så lärer icke heller jag kunna framställa något utförbart förslag. Det lärer väl därför blifva nödvändigt, att vi, som hafva de sämre platserna, foga oss i nödvändigheten att under denna riksdag vara på rörlig fot för att kunna höra hvad under förhandlingarne förekommer. Ett enda litet arrangement borde dock utan särdeles svårighet kunna vidtagas, nemligen att på de platser, som stå lediga, till följd vare sig af tjenstledighet, anmäldt sjukdomsfall eller dödsfall, anbringa märken, som visade att platserna äro lediga, samt att alltid vid ingången till Kammaren anslag genom kansliets försorg utvisade nummerna på dessa platser, der de som icke höra då kunde få slå sig ned. För en sådan anordning behöfs dock, enligt hvad jag förmodar, icke något Kammarens beslut, utan endast en ödmjuk hemställan till Herr Talmannen om Herr Talmannens medgifvande att anordningen finge bringas i verkställighet; och under sådan förutsättning har jag mot Utskottets utlåtande icke något att invända.

Herr Uhr: Flera gånger har jag uppmanat dem, hvilka hafva ordet, att vända sig, så att litet hvar kan höra hvad de säga. Jag kan vid detta tillfälle icke annat än förnya denna min önskan. Man ser så ofta de, hvilka sitta der framme, vända sig till Talmannen, under det att vi här borta icke höra ett ord af hvad som säges. Meningen är väl dock, att litet hvar skall höra hvad som yttras inom Kammaren och icke blott de som sitta framför talaren och notarierna. Detta är ju en så enkel anordning, hvartill icke behöfs att gå ett steg; och jag har härmed endast velat framföra en liten påminnelse.

Herr Lindström: Herr Talman! Mine Herrar! För att en representantförsamling skall kunna taga i öfvervägande ett så beskaffadt förslag som det ifrågavarande och åt detsamma egna tid och uppmärksamhet, skall det förhållande inträffa, som i dag eger rum, nemligen att endast obetydliga frågor stå på föredragningslistan. Det torde väl derföre icke illa upptagas, om jag, till hvad som förut yttrats, ytterligare lägger några ord. Mera än vid ett tillfälle har man under förhandlingarne i denna Kammare hört de uppträdande talarne påstå, att de blifvit "missförstådda". Måne icke detta i de flesta fall berott derpå, att man icke kunnat väl höra hvad dessa talare sagt. En annan gång har man hört yttras, att i Kammaren finnas de, hvilka antingen icke kunna eller icke vilja rätt uppfatta motståndarens yttranden. Sådant har också kunnat bero på att man icke hört. Ofta hör man i Kammaren den klagan, att goda skäl icke tillvinna sig afseende, och jemyväl detta torde mången gång bero derpå, att man icke haft tillfälle att höra de goda skälen. Till och med om man anstränger sig mycket och söker under stemmet i sessionssalen, som icke kan vara fullt passande för en nationalförsamling, att uppfatta något af hvad som säges, så är detta oftast en omöjlighet. Allt visar, att något måste göras för att afvärja så beskaffade olägenheter. Det Tillfälliga Utskottet har nu emellertid erinrat derom, att den tid icke kan vara långt aflägsen, då en annan anordning af platserna i Kammaren måste vidtagas. Kanske det redan efter nästa riksdag, efter omvalen till Andra Kammar-

ren, kommer att visa sig att de nuvarande platserna icke äro tillräckliga för de ombud, som då komma att öka antalet af representanter inom Kammaren, och att det åtminstone i detta afseende blir nödvändigt att vidtaga anordningar, i sammanhang hvarmed Utskottet tänkt sig kunna bereda de talare platser, hvarom nu är fråga. Jag skulle derföre tro det kunde vara skäl att redan nu öfverlemna åt vederbörande, d. v. s. Riksgälds-kontoret, att till nästa riksdag vidtaga så beskaffade anordningar, att flera platser kunna beredas. Jag tror någon omöjlighet i detta fall icke förefinnas. För min del vill jag emellertid icke göra något egentligt yrkande derom, utan öfverlemnar detta åt dem, hvilka äro mindre likgiltiga huruvida de blifva hörda, och åt dem, hvilka måhända hafva att påräkna en säkrare och längre framtid för det representantskap de inom Kammaren utöfva.

Öfverläggningen var slutad. Utskottets hemställen bifölls.

§ 8.

Föredrogs och bifölls Andra Kammarens Första Tillfälliga Utskotts utlåtande N:o 2 (i samlingen N:o 6) angående Herr C. E. Hjelm's motion (N:o 57) om förändrad lydelse af 4 § 3 mom. i Kongl. Stadgan om folkundervisningen i riket af den 18 Juni 1842.

§ 9.

Föredrogs Andra Kammarens Första Tillfälliga Utskotts utlåtande N:o 3 (i samlingen N:o 7) angående framställda yrkanden om förändrade föreskrifter rörande skyldigheten att deltaga i kostnaderna för nybyggnad och underhåll af lokaler för folkskolan.

Häröfver uppstod öfverläggning, hvari deltog:

Herr Ehrenborg: Jag anhåller hos Kammaren, att den måtte återmittera detta ärende till förnyad behandling af Utskottet. Här är fråga om grunden för delaktighet i byggandet och underhåll af folkskolehus. Denna grund är för närvarande densamma föräldrade som gäller rörande kyrkobyggnad, nemligen materialiernas bekostande efter hemmantal och dagsverken efter matlag, dock beträffande folkskolor med den skiljaktighet, som blifvit bestämd genom Kongl. Kungörelsen den 29 Maj 1850, enligt hvilken verk och lägenheter skola i viss proportion till hemmanen deltaga i byggnadsbesväret. I denna grund hafva nu motionärerne föreslagit den förändring, att kostnaden för anskaffande eller byggnad och underhåll af de inom skoldistriktet behöfliga lokalen för folkskolan måtte hädanefter bestridas gemensamt efter fyrktal af alla, som till staten erlagga bevilling efter andra artikeln, d. v. s. de afse att detta onus skall utgå icke efter hemmanens gårdatal utan efter dess taxeringsvärde och derjemte att det måtte utsträckas till andra kommunens medlemmar. För min del är jag af samma tanke som motionärerna, och skulle önska att en underdånig skrifvelse afginge till Kongl. Maj:t af ungefärligen det innehåll, att Riksdagen ville hos Kongl. Maj:t anhålla, att byggnad och underhåll af folkskolehus måtte blifva ett gemensamt onus för alla kommunens medlemmar efter deras fyrktal, dock med behörig lindring för de fyrktal, som äro åsatta löner, pensioner och dermed jemförliga beskattningstitlar, till

följd af den mera lösa fot, hvarpå sådana skattskyldige stå till kommunen. Frågan om behörigt utjemnande eller en billig fördelning af de många kommunala besvär, hvilka nu uteslutande hvilat på fastighetsman-talet, är ett område, der jag anser att representationen icke bör gå allt för lamt till väga. Jag går så långt, att jag anser det vi böra företrädes-vis hålla oss till detta område, och att vi derigenom hafva bättre utsigt till vinnande af billiga fordringar, än genom att framställa allt för radikala anspråk i de stora frågorna om grundskatterna. På sådana anspråk sätter man nemligen hårdt mot hårdt och afslår äfven de billigaste yrkan-den i afseende å utjemnandet af de s. k. kommunala besvären. Under sådan uppfattning har jag icke annat än med ledsnad kunnat erfare, att Utskottet helt och hållet afstyrkt Herrar S. Nilssons och G. Jonssons motioner. Dervid får jag först erinra, att Utskottet råkat begå ett misstag, då det säger att ärendet ligger hos Kongl. Maj:t, samt att nådig proposition i ämnet torde vara att förvänta med anledning af Riksdagens år 1866 till Kongl. Maj:t aflåtna skrifvelse i fråga om förändrade grunder för byggnad och underhåll af kyrka m. m. Så är likväl icke förhållandet. Utskottet har troligen kommit att begå detta misstag genom att vilseledas af föregående Utskott, hos hvilka samma förbiseende egt rum. 1866 års skrifvelse, hvilken jag här håller i min hand, innehåller nemligen ingen-ting om skolhus; den talar blott om byggnad och underhåll af kyrka med hvad dertill hörer äfvensom af sockenstuga och fattigstuga. Nu hän-visar visserligen folkskolestadgan i afseende på underhåll af skolhus till den § i allmänna lagen, som gäller om kyrkobyggnad, men genom 1850 års kungörelse är en väsendtlig förändring häri gjord, något som jag längre fram vill beröra. Emellertid är således detta skäl, att ärendet skulle blifvit framställt till Kongl. Maj:t, icke riktigt hvad beträffar skol-hus. Jag skulle icke förundra mig, om en bland anledningarne till det långa dröjsmålet med något förslag från Kongl. Maj:t med anledning af 1866 års skrifvelse skulle ligga deri, att den var så föga omfattande. Den afser nemligen, såsom sagdt, blott kyrka, sockenstuga och fattigstuga. Jag tror derföre, att antingen man ser saken så, att alla frågor, som höra till besvär af dylik art, böra behandlas i ett sammanhang, eller att de böra ordnas endast steg för steg, så har man största skäl att göra en framställning i ämnet, sådan som den nu åsyftade. Ser man saken på det första sättet och vill hafva alla föremålen på en gång till Kongl. Maj:t, så förekommer, att hos Kongl. Maj:t hvilat redan från 1866 nyssnämnda fråga om byggnad af kyrka etc. äfvensom från samma år frågan om väghållning. I sistnämnda fråga har visserligen framställning kommit från Kongl. Maj:t, angående vinterväghållningen, men icke föranledt till något beslut. Dertill kommer att vid innevarande Riksdag ligger hos Lag-Utskottet frågan om tingshus, häradsfängelse och prestgård. I afseende å de sistnämnda onera vill jag hoppas att tillstyrkanden komma från Lag-Utskottet, så mycket mer som Riksdagen år 1867 för sin del fattade beslut om utjemnande af besväret att bygga och underhålla tingshus och häradsfängelse, ehuru samma beslut af outgrundliga skäl icke blef till Kongl. Maj:t expedieradt. Om denna min förhoppning går i fullbordan, då har Kongl. Maj:t alla dessa besvär hos sig, med undantag af frågan om skolhus; och det kan icke vara utan skäl att kom-

plettera samlingen med denna. Ser jag åter saken så, att målet bör vinnas steg för steg, dels derföre att frågorna då lättare gå igenom, dels derför att det då kännas mindre tungt för de beskattningsföremål, som varit förut från ifrågavarande besvär befriade, så får jag säga att bland dessa onera intet är mera angeläget och billigt att få på ett jemnare sätt fördeladt, än det som rör folkskolehusen. Det är nemligen i högsta mätto angeläget, att en förändring härutinnan vidtages, redan derföre att nu gällande stadgande är alldeles otillämpligt. 1850 års kungörelse föreskrifver nemligen, att verk och inrättningar skola deltaga i kostnaden för skolhus i mån af den rösträtt, som dem vid sockenstämma i jmförelse med hemman tillkommer. Detta stadgande kan omöjligen tillämpas efter våra nya kommunallagar, som icke känna något sådant förhållande. Så länge enhällighet råder inom kommunen, går det väl för sig. Men vid dissensus kan kyrkostämmans ordförande icke veta efter hvad grund han skall anställa votering, och om han gör det efter godtycklig uppfattning och någon klagar deröfver, så blifver beslutet antagligen upphäfdt. Det är således nödvändigt, endast ur formel synpunkt, att någon förändring i detta afseende sker. Vidare kan man säga, att detta onus att bygga skolhus, hvilket, såsom nu är förhållandet, drabbar efter gårdatal det magraste och det bästa hemman lika, är mer än andra i en starkt betungande tillväxt. Slutligen bör man, vid behandling af frågan om skolhustungan, mindre än i andra fall kunna göra invändning på grund af någon dess egenskap af att vara ett real-onus; ty detta onus i sin nuvarande utsträckning förskrifver sig icke från längre tid tillbaka än sedan år 1842.

På dessa skäl får jag anhålla, det Kammaren täcktes besluta ärendets återremiss, på det något förslag till underdånig framställning måtte kunna ske i det syfte jag i början af mitt anförande uttryckt.

Herr Sven Nilsson i Efveröd: Sedan den förste talaren yttrat sig i frågan, har jag nästan ingenting att tillägga. Förhållandet är verkligen så, som han säger, att någon skrifvelse till Kongl. Maj:t i detta ämne aldrig förekommit. Om man läser den skrifvelse, Rikets Ständer till Kongl. Maj:t år 1866 afät, så finner man icke ett ord om byggande af skolhus. Om nu Kongl. Maj:t på grund af denna skrifvelse inkommer med förslag till förändring i grunderna för byggnad och underhåll af kyrka, så följer väl icke deraf någon förändring i grunderna för delaktignet i byggandet af skolhus. Dessa frågor stå icke i så nära förhållande med hvarandra, att de kunnat sammanföras i den nyssnämnda skrifvelsen. Den nu förevarande frågan måste enligt min uppfattning lösas särskildt; och då det är af vigt att få det af mig i min motion påpekade missförhållandet i lagstiftningen ju förr dess heldre undanröjdt, så får jag instämma i föregående talares yrkande om återremiss, om ej för annat än åstadkommande af skrifvelse till Kongl. Maj:t i det af samme talare angifna syfte. Helst skulle jag likväl önska, att Utskottet kunde komma till det resultat, som jag med motionen afsett, nemligen ett lagförslag i ämnet.

Herr Gustaf Jonsson: Att i nu gällande skolstadga blifvit intagen den grund, som gäller för kyrko- och skolhusbyggnad, är verkligen någonting underbart, ty grunden för dessa sednare onera är den gamla,

uråldriga, nemligen det oförmedlade hemmantalet, hvaremot skolstadgan är ett det nyare tidens verk. Utom detta skäl för att icke bibehålla denna föräldrade grund i skolstadgan, finnes ännu ett, nemligen att denna grund utgör ett väsentligt hinder för folkskoleväsendets utveckling. Dertill kommer, att, med tillämpningen af nu gällande fyrktalslängd i fråga om skolhusbyggnader, en mängd förvecklingar uppstå, hvilka det är kyrkostämman omöjligt att lösa, och hvilka bana sig väg genom instanserna, från de lägsta till de högsta. Detta obehag, ej mindre för församlingarne än för vederbörande, måste på ett eller annat sätt undanröjas, och detta är anledningen till den motion jag väckt i ämnet. Jag hade väntat, att den blifvit mera beaktad af det Utskott, till hvars handläggning den blifvit hänvisad; men Utskottet har helt simpelt fäst sig vid Rikets Ständers till Kongl. Maj:t år 1866 aflåtna skrifvelse i fråga om byggnad af kyrka och hvad dertill hörer m. m. På sätt och vis kan man väl säga, att denna skrifvelse omfattar äfven grunderna för skolhusbyggnad. Men dessa båda särskilda besvär äro dock enligt min uppfattning af allt för olikartad beskaffenhet, att kunna i ett sammanhang behandlas. I ändamål således att åstadkomma en särskild behandling af frågan om skolhusbyggnad anhåller jag att få instämna i Herr Ehrenborgs yrkande om återremiss i det af honom angifna syftet.

Herr A. Rundbäck: Jag har egentligen begärt ordet för att lemna några upplysningar om ett misstag, som föregående talare påstått, att Utskottet begått. Att ett misstag blifvit begånget är väl ej lönt att förneka, ty i 1866 års skrifvelse står verkligen ej ett ord om skolhus. Men ursäktligt torde dock detta misstag vara, då äfven 1869 års Tillfälliga Utskott (N:o 6) begått detsamma. Detta Utskott begagnar nemligen i sitt utlåtande N:o 26 precis samma ord, som blifvit använda i det nu föredragna betänkandet. Det nuvarande Tillfälliga Utskottet ansåg detta utlåtande vara en pålitlig handling och trodde på dess uppgift, att i 1866 års skrifvelse Riksdagen begärt förändring i stadganden rörande nybyggnad m. m. äfven af skolhus, så mycket hellre som folkskolestadgans 3 § föreskrifver, att kostnaden för skolhusbyggnaden skall utgöras efter samma grunder som gälla för kyrkobyggnad.

Hvad sjelfva saken beträffar, så synes det mig vara fullkomligt klart, att då Riksdagen redan år 1866 ingått till Kongl. Maj:t med begäran att man måtte förändra gällande stadganden om kyrkobyggnad derhän, att alla kommunens medlemmar må deri deltaga, och då 3 § folkskolestadgan af den 18 Juni 1842, såsom nyss nämndes, föreskrifver, att med bygandet af skolhus skall förfaras på samma sätt som med kyrkobyggnad, de förändringar, som kunna stadgas i afseende å kyrkobyggnad, äfven måste gälla för byggande af folkskolor. Derföre är det som Utskottet icke ansett frågan behöfva särskildt underställas Kongl. Maj:ts pröfning. Men då jag för min del är lifligt intresserad för frågans snara lösning och allt hvad dertill kan bidra, vill jag icke motsätta mig den yrkade återremissen.

Herr Andreas Svensson: Herr Ehrenborgs yttrande var af sådan utmärkt beskaffenhet, att jag anser mig böra därför hos talaren aflägga

min tacksamhet. Jag instämmer för öfrigt med de talare, som yrkat återremiss af ärendet.

Herr Lars Persson i Hjulsta: Det var jag, som vid 1868 och 1869 årens riksdagar väckte motioner i samma syfte som den nu föredragna. Jag var ej nog lycklig att röna någon framgång med mina förslag. Utskottet svarade, att ingenting kunde göras, att Kammarkollegium afgifvit sitt yttrande, och att frågan nu berodde på Kongl. Maj:ts pröfning. Nu hafva vi väntat i 5 år, och ändå är frågan ej afgjord. Man torde sålunda med fullt skäl kunna fråga, hvarifrån detta långa dröjsmål kommer. Det gäller dock att åstadkomma en rättvis lindring i ett tryckande onus!

Jag förenar mig med dem, som yrka återremiss.

Herr Törnfeldt: Ehuru motionens syftemål är emot min och alla andra löntagares fördel, måste jag likväl erkänna, att det är en gärd af rättvisa att tala och rösta för dess framgång. "Många händer göra ett lätt arbete", och om alla förena sig om att bygga och underhålla skolhus, skall det bidraga till folkskoleväsendets fromma i högst väsendtlig mån. Jag instämmer med de talare, som yrkat återremiss.

Herr Martin: Likasom en föregående talare redan gjort med afseende på 1869 års riksdag, vill äfven jag till försvar för Utskottets åsigt hänvisa till hvad förut i frågan förekommit vid 1868 års riksdag. Då behandlades samma fråga af både Lag-Utskottet och Tillfälligt Utskott, hvilka båda ansågo frågan om byggande och underhåll af skolhus inbegripnen uti 1866 års skrifvelse till Kongl. Maj:t, angående förändrade föreskrifter rörande byggnad och underhåll af kyrka med hvad dertill hörer, hvilket ärende då och ännu är beroende på Kongl. Maj:ts åtgärd. På grund af denna de båda Utskottens sammanstående åsigt blef den väckta motionen då afslagen vid föredragningen i Kammaren.

Under öfverläggningen, hvilken härmed förklarades slutad, hade yrkats såväl bifall till Utskottets förslag som ärendets återförvisande till Utskottet. Då till propositionen på det förra yrkandet allmänt svarades nej, gaf Herr Talmannen proposition på den sednare meningen. Svaret å sistberörda proposition utföll jakande, och hade alltså Kammaren beslutit till Utskottet återförvisa den fråga, hvarom nu föredragna utlåtande handlade.

§ 10.

Föredrogos och biföllos Stats-Utskottets utlåtanden:

N:o 8, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående afträdande till Warbergs stad af ett till Warbergs f. d. fästning hörande jordområde; och

N:o 9, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition om eftergift till Hemmansegaren N. P. Jonssons i Hössjö konkursmassa af bränvinstillverkningskatt.

§ 11.

Vidare föredrogos och blefvo likaledes bifallna:

Andra Kammarens Andra Tillfälliga Utskotts utlåtanden:

N:o 4 (i samlingen N:o 8), i anledning af förslag om tillägg till de i fråga om presterskapets löueförmåner meddelade föreskrifter; och

N:o 5 (i samlingen N:o 9), i fråga om anställande vid statens jernvägar af personer, som innehafva annan ordinarie tjänst; och skulle, jemlikt 63 § 3 mom. Riksdagsordningen, detta beslut, genom utdrag af protokoll, Medkammaren delgifvas.

§ 12.

Vid föredragning af Andra Kammarens Andra Tillfälliga Utskotts utlåtande N:o 6 (i samlingen N:o 10), i fråga om förenkling och afskaffande af militära och civila uniformer, yttrade

- Herr Jöns Pehrsson: Herr Talman! mine Herrar! Efter den goda motivering Utskottet åvägabragt i detta betänkande, kan jag icke förstå, huru det kan komma till ett sådant slut, som Utskottets pluralitet stadnat i. Jag ser likväl reservanter, och detta gifver mig anledning tro, att meningarne om ärendets vikt och betydelse inom Utskottet varit delade. Frågan tyckes visserligen vara liten, men det behöfs sannerligen icke många ord för att bevisa, att den är en stor fråga, och att betydliga besparingar på detta fält kunna åstadkommas, om man blott vill vara hvad man kan och bör vara — enkel i sina anspråk.

Försvarsväsendets ordnande kräfver stora uppoffringar af svenska folket, och det är ovilkorligen rätt och billigt att fordra, det dess penningar så bra som möjligt användas, så att utvägar må finnas för anskaffande af dessa ofantliga summor. Detta är hufvudanledningen till framkomsten af denna motion.

Jag delar icke Utskottets förhoppningar om, att "den förestående genomgripande arméorganisationsförändringen nödvändigtvis måste, utan särskild påtryckning, medföra en grundlig förändring jemväl af det *militära* uniformsväsendet". "Jag tror snarare, att Utskottet har rätt i att de *civila* tjänstemännens paraduniformer allt mera skola "af tidsandan bortblåsas". Vid dessa sednare vill jag således icke vidare uppehålla mig. Men i afseende å de förras förenkling är det min bestämda öfvertygelse, att det är både nödvändigt och nyttigt, att denna Kammare beslutar en skrifvelse till Kongl. Maj:t. Jag förbiser ingalunda, att vi hafva en Medkammare, som äfven skall fatta beslut i ämnet, och betvivlar icke att denna kommer att ringakta mitt förslag, men denna omständighet är ej tillräcklig för att jag skulle afstå från mitt yrkande.

Jag var verkligen odeciderad, huruvida jag skulle yrka återremiss, eller nu direkt föreslå skrifvelse till Kongl. Maj:t. Jag har numera beslutat mig för det sednare, och anhåller därför, att Kammaren täcktes förena sig om en sådan skrifvelse af ungefär följande lydelse: "att Riksdagen i skrifvelse hos Kongl. Maj:t anhåller om åtgärders vidtagande för

förenkling af de militära uniformerna, till besparings vinnande både för statskassan, samt rust- och rotehållare“. Jag har inskränkt förslaget till det aldraminsta omfång, för att hafva något hopp om att Medkammaren skall gå in derpå. Dess Herrar ledamöter borde i mitt tycke vara intresserade af att spara i detta afseende.

Tiden är verkligen inne, att man med afseende å all onödig granlåt uttalar en fast och bestämd mening, och jag slutar därför med yrkande om bifall till den af mig föreslagna och formulerade skrifvelsen.

Herr Westerdal: Då Utskottet godkänt motiveringen i motionen, anser jag att, i konsekvens dermed, Utskottet bort förorda skrifvelse till Kongl. Maj:t i ämnet.

Då nu motionären derjemte gjort väsendtliga inskränknningar i afseende å omfånget af skrifvelse-förslaget, och då jag icke kan dela Utskottets sangviniska förhoppning, att den förestående arméorganisationsförändringen eller tidsandan skall kunna uträtta det, som i motionen åsyftas, så yrkar jag bifall till en underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t i det syfte motionären antyddt.

Herr Per Nilsson från Christianstads län: Jag är af samma tanke som föregående talare och anser, att en enklare uniform kunde behövas för både befäl och trupp. Tänk oss till exempel en underofficer i mindre goda ekonomiska omständigheter. Han blir befordrad till sergeant. Den nya uniformen kostar flera hundra riksdaler, och det är verkligen ingen lätt sak för honom att skaffa penningar till denna dryga utgift. Jag vill emellertid icke längre uppehålla Kammaren, utan nöjer mig med att instämman i det yrkande om skrifvelse uti ämnet, som af flere talare blifvit framställt.

Herr Mankell: Enligt min åsigt är motionen i sin hela utsträckning ganska beaktansvärd. Emellertid instämmer jag gerna med Utskottet deruti, att frågan om de civila embetsmännens uniformer kan hänskjutas till framtiden, då en flärdfriare anda såväl hos hela folket, som inom embetsmannaklassen, måhända skall göra sig gällande. Likaledes instämmer jag i Utskottets uttalade mening i afseende å vissa tjänsteteckens bärande af civila tjänstemän under tjänstgöring. Motionären har lemnat den frågan så outredd, att någon framställning i det afseendet svårigen skulle kunna från Riksdagens sida för närvarande göras.

Deremot kan jag ej dela Utskottets förhoppningar om den väntade förenklingen i militära uniformer. Vår krigsstyrelse har aldrig visat synnerlig håg för besparing och förenkling i uniformsväg, ännu mindre har den visat någon motståndskraft mot den länge rådande manien för uniformsprål och uniformsförändringar. Jag tror därför, att en särskild tryckning från representationens sida ganska väl behöfs, i fall man vill, att vid den förestående ombildningen af vår armé någon förenkling skall ifrågakomma.

Gerna vill jag i afseende å infanteriets uniformer erkänna, att desamma numera äro så enkla som möjligt, om ock icke fullt ändamålsenliga. Men i afseende å specialvapnen — särskildt kavalleriet — är icke förhållandet

så tillfredsställande. Kavalleriets uniformer äro icke allenast onödigtvis dyrbara, utan äfven i hög grad oändamålsenliga med alla deras snören, band, tofsar, pomponger, sabeltaskor och annat dylikt, som måste vara särdeles hinderliga för hastiga och bekväma rörelser.

Man har såsom skäl för dessa kostsamma uniformer anført, att man derigenom lockar rika ynglingar till det just i följd deraf dyrbara vapnet; men jag får uppriktigt säga, att vi utan afsaknad kunna undvara dem, som blifva militärer för uniformens skull.

Olämpligt är äfven att hafva rock och benkläder af olika färg och beskaffenhet, såsom t. ex. vid Lifregementets dragoner med flera regementen. Enligt min åsigt bör kavalleriets uniform, likasom infanteriets, vara enkel och likfärgad, likasom den drägt, som bars af våra förfäder, då de vunno segrar på Europas alla slagfält.

De besparingar, som skulle vinnas genom reform i uniformsväsendet inom kavalleriet, äro verkligen icke att förakta. Det gäller icke mindre än 1,000 man, som staten underhåller, jemte 3,500 man, hvilkas utrustning rusthållarne måste bekosta. I förbigående må det tillåtas mig nämna, att det verkligen många gånger förvånat mig, att rusthållarne så villigt underkasta sig alla slösaktiga förändringar som anbefallas i de granna uniformerna. Jag tror mig icke öfverdrifva beloppet af den besparing, som genom kavalleriuniformens förenkling skulle vinnas, då jag säger att den skulle uppgå till 50,000 à 100,000 R:dr. Denna summa är under nuvarande förhållanden, då penningar behöfvas till så många andra nödvändigare utgifter, ingalunda att förakta. Genom förenklingen skulle äfven en betydlig besparing kunna åstadkommas för yngre officerare, som nu mången gång få tillsätta en stor del af lönen för anskaffande af ny uniform.

För min del instämmer jag således till alla delar i Herr Jöns Pehrs-sons nu framställda förslag till skrifvelse i detta ämne.

Herr Törnfeldt: Jag har af mina kommittenter blifvit uppmanad att instämma i denna motion. Denna uppmaning hade ej behöfts, ty jag hade nog ändå funnit mig manad att för egen del uppträda och bekämpa den förskräckliga lyx, som hos oss i det fattiga Sverige är rådande i uniformsväg. Isynnerhet bland herrar militärer är den utbildad, och bland dem enkannerligen inom kavalleriet, der denna grannlätsvurm snart sagdt närmar sig galenskap. Jag har hört sägas, att kavalleriofficerarnes jacka, som blott räcker ett litet stycke nedanför medjan, kostar 300 R:dr, och att den lilla pelsen de bära öfver axlarna och som är lika kort, kostar 375 R:dr. Det är allt bra dyrt! Denna grannlåt, detta bjefs tyckes mera anlagdt på att i de fina salongerna göra anfall på de fina damerna, snarare än att ute i "ur och skur" och moras göra anfall på en verklig fiende. Således måste jag ur ekonomisk synpunkt yrka reduktion i detta afseende.

Men å andra sidan måste det bekännas, att för militärer är en snygg uniform alldeles nödvändig. Af egen erfarenhet vet jag, att militärisk disciplin icke kan åstadkommas utan uniform. Men det är ej nödigt att hafva densamma af så superfina beskaffenhet, att den tager sig bra ut på nära håll, utan på långt håll, då bataljonen likfärgad rör sig framåt,

eller en hel armé utvecklar sina färger på slagfältet. Jag vill således hafva en enkel, snygg och ändamålsenlig uniform för militärer. Det frambringar mod och en viss rak hållning i själ och kropp.

Men i fråga om de civila tjänstemännen kommer jag till ett helt annat resultat. För en civil statens tjenare skulle det alldeles ej passa i stycket, om han skulle få den der raka hållningen, det der kuraget, som pryder militären så väl. Dermed skulle han blott göra fiasko. Icke behöfver han för att få anseende och aktning hafva guld på sina klädespersedlar! Men jag vill anföra exempel! Den drägt, jag och mina gelikar bär, är väl den simplaste af alla drägter. Hafva vi förlorat aktning för det? Eller om vi vore aldrig så granna — skulle vi ingifva mera aktning för det? Visst hafva presterna förlorat betydligt i förtroende, men detta härleder sig icke från drägten, utan af ett annat skäl, nemligen det att presterskapet i "then tiden", då det såsom "högvördigt stånd" hade säte i riksförsamlingen, under en lång följd af år satte sig mot framåtskridandet och uppträdde såsom fiende till folkfrihet och folkupplysning. Derifrån härledde sig misstroendet. Må civilstaten noga akta härpå och icke gripa efter den granna uniformen liksom efter det räddande halmstrået, för att dymedelst hålla sig uppe i anseende!

Då man ser amerikanska ministern der uppe på diplomaternas läktare i rikssalen bland de andre sändebuden, faller man verkligen i bra egna betraktelser. Der står han, enkel och anspråkslös, i sin svarta frack, representerande en så ofantligt mäktig nation, men bredvid står, guldsmidd och pösande, representanten för ett litet näderrike, som skall upphöra att vara till — kanske den dag som i morgon är.

Men, mine Herrar, under det tjänstemännen gå här "knegande" under alla "guldblaffsar" på kläderna, som allmogen uttrycker sig. dignar mången annan på knä under skattebördorna. Man kan därför ej undra på, att det går ett stort missnöje genom landet, ty folket föreställer sig — och det med rätta — att lyxen gör sitt till att öka bördorna. Man må därför ej heller undra på, att jag, såsom folkrepresentant, yrkar bifall till motionärens förslag.

Herr Lars Ersson: Jag instämmer till alla delar i hvad som af motionären blifvit yrkadt rörande underdånig skrifvelse i ämnet till Kongl. Maj:t.

Herr Sven Nilsson i Österslöf: Äfven jag vill understödja den nu föredragna motionen, emedan jag anser det vara representationens pligt att befrämja allt, som kan leda till sparsamhet, vare sig med statens eller enskildes medel.

Att rust- och rotehållare ofta få vidkännas dryga och obehöfliga utgifter för tillfredsställande af den militära lyxen, lär ej kunna bestridas. Då jag var rusthållare, hade det dragonregemente, vid hvilket jag rustade, gula reverer på byxorna. Men order kom att de skulle vara blå i stället. Man sprättade af de gula och satte dit de nya, blåa, men om man nu varit klok nog att gömma de gamla, gula, hade det varit förträffligt, ty när revererna varit blåa i två år, kom order att de skulle förändras på nytt till gula. Sådant får man ofta erfara.

Utskottets förmodan att vid blifvande armé-reorganisation förenkling af uniformerna bör anses komma att ega rum, kan jag icke dela. Det förslag om försvarsorganisationen, vi snart hafva att behandla, förutsätter nemligen en mängd olika slags trupper, värfvade i garnison, värfvade på landet, indelta och slutligen nationalbeväringen. Här är ett rikt fält för krigsstyrelsen att uttänka och föreskrifva särskilda uniformer för hvarje truppslag, och jag kan under dessa omständigheter ej se den ringaste anledning, hvarför man skulle tro att detta öfverflöd skulle komma att hejdas.

Äfven i afseende å de civila tjänstemännens uniformer skulle en framställning till Kongl. Maj:t om deras afskaffande, i mitt tycke, vara fullt ändamålsenlig. Men då motionären afstått sitt yrkande härom, vill jag icke längre uppehålla mig dervid. Blott i afseende på hvad den förre ärade talaren yttrade om det enkla i presternas drägt vill jag invända, att det beror när och hvar man ser dem. Ser man dem t. ex. i högmessan med guldbrokader här och der, så äro de allt utom enkelt klädda. Jag anser således, att reformen i uniformsväg ganska väl behöfde sträcka sig äfven till presterskapet.

Herr Uhr: Jag tror, att meningarne i landet om den nuvarande uniformslyxen ej äro delade, och därför anser jag, att det är en representants skyldighet att uttala sig om en förändring i detta hänseende. Den som i likhet med mig sett de täta uniformsförändringarne vid de svenska regementena, (jag har nemligen i flera år varit rusthållare vid Nerikes hussarer) känner verkligen, huru långt uniformsraseriet i vårt land gripit omkring sig. Den ena uniformen hann knappast att blifva färdig, förrän den skulle utbytas mot en annan. - Många bland uniformspersedlarne äro till och med alldeles olämpliga för militäriska rörelser och för bevarande af kroppen. Jag anser därför, att i detta nu, då en ny organisation af vår armé står för dörren, folkets representanter böra äfven i detta afseende uttala sina önsknningar.

Hvad presterna angår, så får jag säga, att jag tror, att det för dem nu kan vara tid att lägga bort både messskjortan och messhaken. Jag har aldrig hört omtalas någon annan, som burit skjortan utanpå kläderna än presten. Som pojke fick jag lära mig, att man skall bära den närmast intill kroppen.

Herr Törnfeldt: Talaren näst före den siste gjorde den anmärkningen, att kyrkoskruden borde komma bort. Kan så vara! Men jag vill hemställa, om icke kyrkoskruden är en prydnad för kyrkan. Männe det icke är upplyftande, då man träder in i ett subliment och skönt tempel och ser presten iklädd sin skrud; man blir då högtidligt stämd. Hvad är kyrkoskruden annat än en kyrkoprydnad? Vill man taga bort den, så gerna för mig. Skruden kan väl dock icke sägas vara presternas uniform, den är verkligen ingenting annat än en kyrkoprydnad. Det var blott detta jag ville anmärka.

Herr Åke Andersson: Då jag och flere med mig gjort samma erfarenhet i fråga om ryttares uniformer, som Herr Sven Nilsson, så får

jag, på de skäl han anfört, instämma med honom och yrka bifall till det af motionären Herr Jöns Pehrsson framställda och af reservanterna understödda förslag.

Efter denna öfverläggning framställdes propositioner, ej mindre på bifall till Utskottet hemställan än jemväl på bifall till Herr Jöns Pehrssons förslag. Den sednare af dessa propositioner besvarades med öfvervägande ja, och hade Kammarerna alltså, med afslag å Utskottets hemställan, för sin del beslutit, det skulle Riksdagen i underdånig skrifvelse hos Kongl. Maj:t anhålla "om förenkling af arméens uniformer för besparingars vinnande för statsverket samt rust- och rothållare"; Kommande, jemlikt 63 § 3 mom. Riksdagsordningen, detta beslut att genom utdrag af protokollet delgifvas Medkammarerna.

§ 13.

Föredrogs Andra Kammarernas Tredje Tillfälliga Utskotts utlåtande N:o 2 (i samlingen N:o 11), om skottpenningars utbetalande af statsverket för dödad räf och hök.

Herr P. Gunnarson: Herr Talman! mine Herrar! Att utrotandet inom vårt land af våra rofdjur icke sker, med mindre än genom att utdela premier eller skottpenningar, torde icke kunna af någon motsägas. Utskottet har visserligen i den delen gillat min motion, då det säger: "Vid behandling af detta ärende har Utskottet inhentat, att sedan, genom ofvanberörda kungörelse af den 29 Januari 1869, här ifrågasvarande skottpenningar icke längre utbetalts af statsmedel, sådana af flera landsting blifvit anvisade för inom deras områden dödad räf eller hök. Ehuru Utskottet lika med motionären anser, att fångandet af räf och hök bör uppmuntras, förmenar Utskottet, att detta lämpligast vinnes på den redan beträdda vägen, eller genom landstingens mellankomst." Ja, mine Herrar! Hade Kongl. Maj:ts Kungörelse, som upphäfde 20 §, hvad angår utbetalande af skottpenningar för dödad räf eller hök, tillika innehållit, att dessa skottpenningar skulle af landstingens medel utbetalas, så skulle jag icke väckt denna motion. Men då man vet, att icke alla landsting gått in derpå, utan endast en del, vid andra deremot det blifvit afslaget, så ligger deruti ett ganska kraftigt stöd för hvad jag uti min motion uttalat. Jag kan icke förstå, hvarför denna förordning skulle så hastigt undergå en förändring, då troligtvis sakkunnige män varit tillsammans och uppgjort förslag till den förnyade jagtstadgan af den 21 Oktober 1864. Och dock har samma stadga, genom Kongl. Kungörelsen af den 29 Januari 1869 blifvit förändrad. Jag har under föregående riksdagar, då frågan förevarit, hört Utskottet grunda sitt afstyrkande endast på det skäl, att författningen så nyligen utkommit, att man ännu icke kunde känna dess följder. Då torde man väl också kunna fråga, hvilken anledning förefunnits att denna jagtstadga så hastigt ändrats. Jag förmodar, att utbetalandet af skottpenningar varit för staten nog drygt, men manne icke äfven rofdjur på samma gång i större mängd blifvit förödade? Jag tror, att om paragrafen stått kvar, skulle efter ganska få års förlopp dessa

utbetalningar blifvit betydligt förminskade, likasom rofdjuren. Jag kan emellertid icke annat än beklaga denna förändring af det ursprungliga stadgandet. Man har väl här, liksom i andra fall, tyckt att penningarne behöfdes för andra ändamål, hvilka dock troligtvis icke varit så behöfliga och gagneliga för landet som detta. Eljest, då fråga uppstått om att bevilja penningar till ett och annat, då har man, efter hvad jag funnit, sannnerligen icke varit så sparsam på statens medel. Jag yrkar därför afslag å Utskottets betänkande och bifall till min motion.

Herr Petter Andersson: Herr Talman! Då jag tillhört det Utskott, som behandlat denna motion, torde det tillåtas mig att redogöra för åsigtten inom Utskottet. Första skälet till dess afstyrkande af ifrågavarande motion var, att Kongl. Kungörelsen i fråga om upphörande af skottpenningar så nyligen blifvit tillämpad, nemligen endast under ett och ett halft års tid, att man ännu icke kunnat utröna, huruvida rofdjurens antal tillväxt eller icke. En annan omständighet är, att i åtskilliga landsorter, åtminstone i Blekinge, hafva landstingen beslutat sig för premiers utdelande för dödad räf och hög. Då man i denna angelägenhet, liksom i många andra, vill söka undvika statens inblandning så mycket som möjligt, ansåg Utskottet att detta mål lämpligast kunde vinnas genom landstingens omtanke och således befria staten från utbetalningar af skottpenningar, och därför afstyrkte det hvad motionären yrkat. Dessutom upplystes, att åtskilliga missbruk icke sällan inträffat vid bestämmandet och utdelning af dylika premier, och detta styrkte Utskottet i dess handlingsätt. Jag yrkar emellertid bifall till Utskottets förslag.

Herr Nordenskiöld: Herr Talman! mine Herrar! Innan den Kongl. Förordningen af den 29 Januari 1869 utfärdades, remitterades den nu föreliggande frågan af chefen för Finans-departementet till Wetenskapsakademien, som af sina komiterade emottog ett särdeles sakrikt utlåtande i ämnet. Jag skall anhålla att med ledning häraf få yttra några ord. Förhållandena i vårt land hafva betydligt förändrats sedan den tid, då bruket af skottpenningar först infördes. Sedan dess hafva nemligen åtskilliga trakter blifvit mycket odlade, i andra åter har odlingen skridit endast obetydligt framåt. Förhållandena äro därför i olika delar af landet mycket olika, och samma lagar passa icke öfver allt. Det är tydligen i följd häraf mindre lämpligt att för hela landet hafva gemensam lagstiftning uti ifrågavarande fall; man bör lemna lagstiftningen i detta hänseende åt landstingen. Dessutom är sjelfva den grundprincip, hvarpå motionärens förslag hvilat, nemligen antagandet att räf och hög öfver allt i landet skulle vara skadedjur, icke så axiomatiskt som man i allmänhet är benägen att tro. Visserligen fångar räf skogs- och tamfogel, och är derigenom ett verkligt skadedjur; men den föder sig äfven på en mängd smådjur, hvilka göra mera skada än räfven sjelf. Detta gäller i synnerhet vattensorkar och åtskilliga af våra rättarter, hvilka om sommaren gräva gångar i jorden och nära sig af växternas rötter, om vintern vid frusen mark afgnaga de späda trädplantornas bark och sålunda göra verklig förödelse på ungskog i vissa delar af Sverige. I dessa trakter är det helt säkert icke nyttigt att genom skottpenningar uppmuntra

till räffångst i större skala än nu är fallet. Samma förhållande eger rum med åtskilliga hög- och vråk-arter; en del af dem äro skadliga, nemligen de som företrädesvis lefva utaf tam och större skogsfogel, men det finnes äfven nyttiga arter, hvilka nästan uteslutande lefva af råttor och fjelllemlar och genom utrotande af dessa skadedjur göra verkligt gagn. Ett annat skäl, som talar emot att annat än i högsta nödfall och för de stora skadedjuren utbetala skottpenningar, är den genom erfarenheten bekräftade omständigheten, att folket svårligen kan lära sig skilja mellan de olika slag af roffoglar, hvarom här är fråga. Statistiska data, i synnerhet från Norge, visa t. ex., att den förmenta arten af de roffoglar, som skjutas, variera med lagstiftningen i hvarje fall, en följd af de i zoologien obevandrade myndigheternas benägenhet att förklara de skjutna foglarna för sådana som kunna göra anspråk på skottpenningar, — ett förhållande, som helt säkert skulle gestalta sig annorlunda, i fall en lokal myndighet icke allenast hade till uppgift att bedöma rättigheten till skottpenningar, utan äfven att från egen kassa utbetala dem.

Jag yrkar bifall till Utskottets förslag.

Herr Gunnarson: Enligt den siste ärade talarens utsago skulle man naturligtvis utgå från den grundsatsen, att räfven icke vore ett skadedjur, utan snarare ett välgörande. Det talades om vattensorkar och hvarjehanda. Men har man ingått på den banan, hvarför då icke taga steget fullt ut och låta landstingen utbetala skottpenningar äfven för varg och björn? Dock tror jag, att man icke bör fästa sig vid, om rofdjuren äro mindre skadliga i vissa trakter af landet.

Herr Nordenskiöld: Jag måste ännu en gång taga till ordet för att rätta den siste talarens senaste påstående. Jag har ingalunda sagt, att räfven icke är ett skadedjur, men väl har jag sagt, att förhållandena äro olika i olika trakter af landet, och att om det finnes trakter i Sverige, der beviljandet af skottpenningar till räfvens minskning är af behovet påkalladt, så finnes det äfven orter, der räfvens utrotande gått så långt, att åtskilliga andra små, men därför icke mindre skadliga djur i stället i oroväckande grad begynt taga öfverhand, och att räfvens ytterligare minskning i dessa delar af landet ingalunda är önskvärd. Jag får därför ännu en gång påyrka bifall till Utskottets förslag, så att lagstiftningen i detta fall må komma att öfverlemnas åt landstingen; och detta så mycket heldre som härigenom icke så betydliga summor som hittills af staten behöfva för detta ändamål utgifvas. I detta hänseende vill jag exempelvis anföra, att skottpenningarne år 1865 uppgingo till 77,000 Riksdaler och år 1866 till 30,000 Riksdaler.

Herr Törnfeldt: Sista årets landsting i Linköping gaf hög och räf på pelsen genom att stadga skottpenningar. Jag biträdde detta beslut, men när jag kom hem till mitt, så var det åtskilliga, som frågade hvartill detta skulle tjena. Räfven gör mycken nytta. När man kommer ut om morgnarna i marken, får man ofta se den hålla på med att fånga råttor och dylikt. Derfor är jag nästan färdig att instämma i Herr Nordenskiölds yttrande. Jag tror det vara nog att på de ställen, der räf och

hök göra stor skada, landstingen utsätta premier. Annars behöfs det icke. Man har kommit underfund med, att der räfvén har sitt bo, om han får vara i fred, så gör han ingen skada. Så påstå åtminstone många.

Öfverläggningen var slutad. Utlåtandet blef på framställd proposition bifallet.

§ 14.

Dernäst i ordningen förekom till afgörande den hos Kammaren bordlagda frågan, huruvida det spörsmål till Herr Statsrådet och Chefen för Kongl. Civil-departementet, som Herr R. Ehrenborg åskat, skulle få till bemålde Herr Statsråd framställas eller icke.

Herr Talmannen lät uppläsa den hit hörande 21 § af Kammarens arbetsordning och framställde derpå proposition, huruvida Kammaren medgäfvé, att det ifrågavarande spörsmålet finge framställas. Denna proposition fann Herr Talmannen besvarad med öfvervägande nej, men då omröstning begärdes, blef följande voteringsproposition uppsatt, justerad och anslagen:

Den, som vill, att det af Herr R. Ehrenborg ifrågasatta spörsmål må till Herr Statsrådet och Chefen för Kongl. Civil-departementet framställas,

röstar ja;

Den det ej vill,

röstar nej;

Vinner nej, har Kammaren beslutit, att något sådant spörsmål, som Herr Ehrenborg åskat, icke må framställas.

Omröstningen utföll med 83 ja mot 79 nej, och hade alltså Kammarén medgifvit spörsmålets framställande.

Sedan denna utgång af omröstningen blifvit Kammaren meddelad, yttrade

Herr Asker: Emot Kammarens nyss fattade beslut begagnar jag detta tillfälle att i protokollet nedlägga min reservation, emedan jag åtminstone för min del fritager mig från de följder af ifrågavarande beslut, hvilka genom dess vidare tillämpning skulle kunna tillvägbringas.

Vidare reserverade sig mot beslutet: Herrar Ribbing, Sjöberg, Helander, Isberg, Witt, Dahm, Tenger, Kruse, Nordenfelt, Lithner, Tranchell, Almquist, J. G. Brolin, Printzensköld, Lamberg, Friherre af Schmidt, Hanson, Berg, Palander, Rundgren, Sääf, Lindström, Friherre von Otter, Grill, Walberg, Warberg, P. C. Andersson, Kjellberg och Falk.

Efter det att dessa reservanter blifvit antecknade, yttrade

Herr Statsrådet Bergström: Herr Talman! Då Kammaren har beslutit, att denna interpellation må till mig framställas, så vill jag, i den

mån denna interpellations uppställning medgifver svar, lemna ett sådant, och hemställer jag till Herr Talmannen, om det vore lämpligt att få afgifva detta svar nästkommande onsdag.

§ 15.

Föredrogos ånyo, men blefvo för andra gången bordlagda Banko-Utskottets utlåtanden N:is 6 och 7 samt Andra Kammarens Andra Tillfälliga Utskotts utlåtanden N:is 3 och 4 (i samlingen N:is 12 och 13).

§ 16.

Första gången bordlades nu inkomna Stats-Utskottets utlåtande N:o 13 a angående regleringen af utgifterna under Riks-statens fjerde hufvudtitel; och beslöts, att detta ärende i ändamål af ytterligare bordläggning skulle sättas främst till föredragning i nästa sammanträde.

§ 17.

Ledighet från riksdagsgörömålen erhöles:

Herr Lindberg från den 27 Februari under 8 dagar,
Herr Grill från den 1 Mars under 8 dagar och
Herr Warberg från den 2 Mars under 14 dagar.

§ 18.

Justerades protokollsutdrag rörande de i detta sammanträde fattade beslut.

Kammarrens ledamöter åtskiljdes kl. $\frac{3}{4}$ 1 e. m.

In fidem
H. Husberg.